

Raport anual de activitate 2012

CENTRUL NAȚIONAL DE PREVENIRE A ABUZULUI FAȚĂ DE COPII (CNPAC)

Cuprins

Despre CNPAC.....	3
Rezultate.....	4
Programul PREVENIRE	5
Programul FĂRĂ PALME	7
Programul EDUCAȚIA ÎN BAZA BUNULUI SIMȚ.....	8
Programul FIR DE NISIP	8
Centrul de Resurse Online	9
Publicații CNPAC.....	10
Programul SENSIBILIZARE.....	11
Advocacy	13
Campanii sociale.....	15
Campanii internaționale	17
Comunicare	18
Programul INSTRUIRE	20
Consolidarea capacităților psihologilor.....	22
Instruirea echipelor multidisciplinare	22
Prevenirea revictimizării copiilor victime ale abuzului	22
Programul ASISTENȚĂ.....	23
Asistența în cadrul Centrului AMICUL.....	25
Pilotarea mecanismului intersectorial de cooperare	26
Studiu de caz	27
SUȘȚINĂTORI.....	29
Echipa CNPAC	30
ANEXE	31

Misiunea noastră

protecția copiilor în situații de risc și a copiilor victime ale tuturor formelor de abuz prin activități de prevenire și servicii specializate adresate copiilor și familiilor acestora.

Viziunea noastră

o societate fără abuz, în care toți copiii au șanse egale pentru a-și realiza întregul potențial.

Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii

este o organizație neguvernamentală din Republica Moldova care din anul 1997 promovează dreptul copiilor la protecție împotriva oricăror forme de abuz, îndreptându-și acțiunile spre informare, sensibilizare și motivarea societății în vederea stopării abuzului față de copii.

Afilier:

- Rețeaua Organizațiilor neguvernamentale în domeniul prevenirii abuzului față de Copii din Europa Centrală și de Est;
- Alianța ONG active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei din R. Moldova.

Participare:

- Grupul de lucru „Reforma sistemului de justiție”;
- Consiliul de Presă din Republica Moldova;
- Consiliul coordonator interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie.

Rezultate 2012

- În rezultatul promovării consecvente a procedurilor legale prietenoase copiilor, problema protecției copiilor victime/martori ai infracțiunilor în cadrul sistemului de justiție a fost inclusă pe agenda Parlamentului Republicii Moldova și este pe lista priorităților instituțiilor naționale relevante – Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne;
- În raioanele Leova și Orhei a fost consolidat sistemul de protecție a copilului prin implicarea activă a Autorităților Publice Locale în procesul de pilotare a *Instrucțiunii privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru monitorizarea și asistența cazurilor de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copiilor*;
- Activitățile de sensibilizare realizate în domeniul prevenirii pedepselor corporale la copiii mici (0-6 ani) au contribuit în mare măsură la schimbarea atitudinilor părinților privind metodele de disciplinare a copiilor. Astfel, **81 %** din respondenții studiului privind impactul campaniei „Protejează-mă! Eu sunt mic!” consideră aceste campanii foarte necesare pentru R. Moldova;
- Prin oferirea serviciilor specializate de calitate adresate copiilor victime ale abuzului s-a asigurat securitatea și reabilitarea a circa **700 copii** victime, precum și prevenirea victimizării repetate în cadrul procedurilor legale în cazul a 128 copii.
- **325 specialiști** responsabili de protecția copilului din 12 raioane ale țării, beneficiari ai programului de instruire, au capacitate sporită de a identifica și a răspunde cazurilor de abuz față de copii;
- A crescut gradul de informare a publicului larg despre fenomenul violenței față de copii prin diverse activități de prevenire de care au beneficiat circa **115.000** copii, părinți și profesioniști.

PROGRAMUL PREVENIRE

Fenomenul violenței asupra copiilor este răspândit în toată lumea. Din păcate, acest fenomen persistă și în Republica Moldova, iar studiile naționale arată că 25% din copii sunt bătuți de propriii părinți, 13% sunt pedepsiți pe cale violentă de profesori, iar 10% au fost abuzați sexual sau molestați cel puțin o dată în viață. *Studiul „Violența față de copii în Republica Moldova”, UNICEF, 2007*

Prevenirea violenței într-o singură generație reduce probabilitatea aplicării ei în următoarele generații. *Convenția ONU cu Privire la Drepturile Copilului, Comentariu general nr. 13 (2011)*

În sensul diminuării și prevenirii fenomenului de violență asupra copiilor, desfășurăm diverse activități de informare și sensibilizare a societății (părinți, copii, specialiști).

Scopul programului este prevenirea abuzului și neglijării copiilor prin informarea părinților, copiilor și instruirea/consolidarea capacităților profesioniștilor cu privire la problema abuzului față de copii.

Obiective stabilite pentru anul 2012:

1. Asigurarea accesului părinților la informații utile despre prevenirea abuzului față de copii;
2. Consolidarea capacităților profesioniștilor privind prevenirea revictimizării copiilor victime ale abuzului;
3. Dezvoltarea abilităților părinților de aplicare a metodelor non-violente de educare a copiilor.

Beneficiari:

Părinți/îngrijitori, copii, profesioniști responsabili de protecția copilului, reprezentanți ai organelor de urmărire penală și de drept, studenți, publicul larg.

Finanțatori/Parteneri:

- OAK Foundation
- Nobody's Children Foundation
- CIDDC

Rezultatele programului:

- **115 000 persoane** au beneficiat direct de programul de prevenire a abuzului față de copii prin informarea online (www.amicel.org.md), prin intermediul publicațiilor și a participării la programele de prevenire a abuzului față de copii;
- **Circa 70 trainerii/formatorii** instruiți în domeniul programelor de prevenire a abuzului față de copii aplică practicile învățate de informare a copiilor și părinților, utilizând materialele/ instrumentele oferite în acest scop.

Programul FĂRĂ PALME (formare de formatori)

Programul „FĂRĂ PALME” are drept scop dezvoltarea potențialului părinților în ceea ce privește cunoștințele și abilitățile practice privind educarea copiilor de 0-6 ani fără a aplica metode violente.

În cadrul atelierelor din perioada 22 - 30 noiembrie au fost instruiți 40 formatori (*psihologi, pedagogi, medici, asistenți sociali*) din 11 raioane ale țării (*Chișinău, Bălți, Criuleni, Orhei, Drochia, Edineț, Ungheni, Ștefan Vodă, Căușeni, Rezina, Ialoveni*).

Pe parcursul anului 2012, formatorii „FĂRĂ PALME” au întrunit 2 grupuri de părinți care au beneficiat de acest program.

De când am participat la atelierul FĂRĂ PALME nu mai folosesc în educația copilului meu pălmuirea, am învățat să-mi controlez emoțiile, să fiu mai liniștită și mi-am alcătuit niște reguli în familie pe care le respectăm.

Mamă a doi copii, 26 ani

Sunt mulțumită că am participat la acest seminar. Am devenit mult mai reținută în relațiile cu copiii mei, observațiile care le fac acum sunt explicate, comunic mai des, iar copiii au devenit mai înțelecători.

Mamă a doi copii, 39 ani

Programul **EDUCAȚIA ÎN BAZA BUNULUI SIMȚ** *(lucru cu părinții)*

Programul „**EDUCAȚIA ÎN BAZA BUNULUI SIMȚ**” este un program destinat părinților și orientat spre promovarea unui model de educație non-violentă a copiilor. Programul este implementat în colaborarea cu CIDDC.

Pe parcursul anului 2012, formatorii din raioanele Leova și Orhei, care au participat la acest program în anul 2011, au organizat 58 ședințe cu părinții la care au fost prezenți **2853 părinți**.

Programul **“FIR DE NISIP”** *(formare de formatori)*

Programul „**FIR DE NISIP**” este un program de prevenire a violenței față de copii destinat adolescenților.

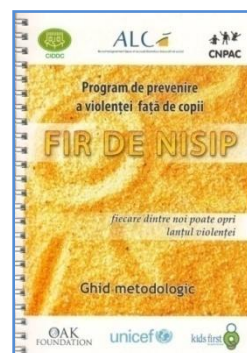
Scopul acestui program este de a ajuta adolescenții să-și formeze atitudini care să-i protejeze de diferite forme de violență, plasându-i în poziția de anticipare a anumitor reacții proprii într-o serie de situații propuse și de a găsi strategii și persoane-resursă care să le ofere suport în depășirea dificultăților.

1. Formare de Formatori

În cadrul stagiilor de instruire pe parcursul anului 2012, au fost instruiți **31 formatori** din raioanele Leova și Orhei. Printre obiectivele propuse au fost: identificarea cazurilor de abuz asupra copiilor și explicarea rolului/responsabilităților profesorilor în prevenirea și soluționarea cazurilor de violență în școli.

2. Elaborarea materialului metodologic pentru formatori și beneficiari

În cadrul programului au fost elaborate **ghidul și materialele video** – instrumente metodologice de prevenire a abuzului față de copii.

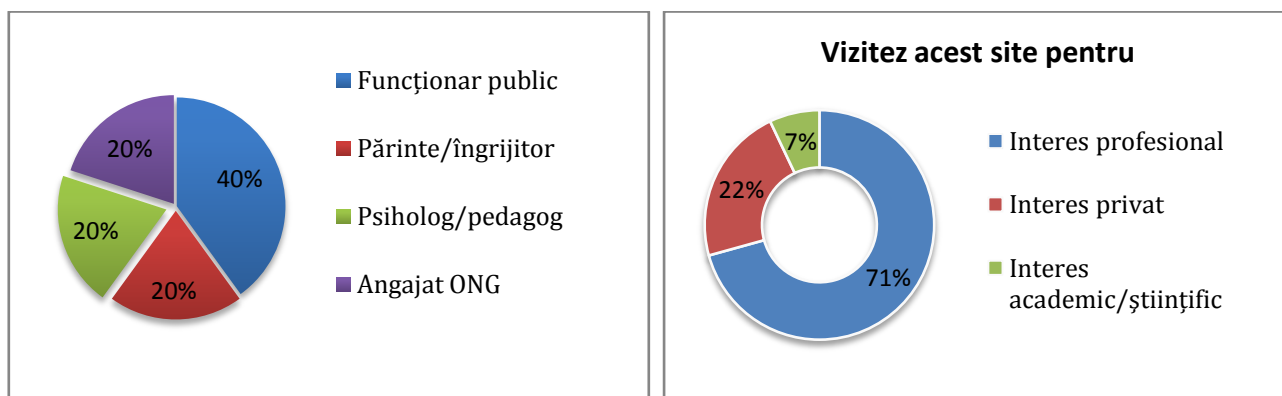
Centrul de Resurse Online WWW.AMICEL.ORG.MD

Centrul de Resurse online în domeniul prevenirii abuzului față de copii este o platformă informativă care oferă informații structurate în 3 secțiuni:

Pentru părinți, Pentru copii și Pentru profesioniști. De asemenea, portalul conține compartimente privind legislația națională și internațională, statistici, sondaje și studii naționale/internaționale.

Pe parcursul anului 2012 site-ul www.cnpac.org.md a fost accesat de aproximativ **30000 vizitatori**, dintre care **15,537** sunt **vizitatori unici**.

Profilul utilizatorilor:

O particularitate aparte pentru centrul de resurse online este compartimentul **Statistici**, structurat în 2 direcții: *date privind asistența cazurilor de abuz din cadrul CNPAC și date privind cazurile de abuz MAI*. Datele MAI sunt actualizate și furnizate trimestrial/anual de Ministerul Afacerilor Interne în cadrul parteneriatului dintre CNPAC și MAI.

Publicații CNPAC

În contextul informării publicului privind problema abuzului față de copii, pe parcursul anului 2012, au fost editate și distribuite gratis copiilor, părinților, profesioniștilor următoarele publicații:

97 500 exemplare – publicații editate în scopul prevenirii abuzului asupra copiilor

Pentru Copii

- **Cum să recunosc un abuz?, carte pentru copiii din clasele I-V** - Cartea adresată copiilor include informații clare privind recunoașterea și raportarea cazurilor de abuz, tiraj - 10 000 exemplare
- **Cum să recunosc un abuz?, carte pentru adolescenți** - Cartea adresată adolescenților include informații utile privind recunoașterea și raportarea cazurilor de abuz, tiraj - 10 000 exemplare

Pentru Părinți

- **Cum să protejăm copii de abuzul sexual?**, Ghidul adresat părinților include informații utile privind protecția copiilor împotriva abuzului sexual, tiraj - 5000 exemplare
- **Fără palme și abuz** - Broșura pentru părinți include informații privind educația timpurie a copiilor cu vârsta cuprinsă între 0 – 6 ani, tiraj - 4000 exemplare în l.română și 1000 exemplare în l.rusă
- **Leaflet informativ „Protejează-mă! Eu sunt mic!”** - adresat părinților și persoanelor responsabile de educarea copiilor până la vârsta de 6 ani. Materiale elaborate în cadrul campaniei „Protejează-mă! Eu sunt mic!”, tiraj - 50 000 exemplare
- **Poster „Protejează-mă! Eu sunt mic!”** - elaborat cu scopul de a preveni violența asupra copiilor mici și de a atenționa părinții asupra metodelor de educare fără palme și abuz. Materiale elaborate în cadrul campaniei „Protejează-mă! Eu sunt mic!”, tiraj - 5 000 exemplare
- **„Protejează-mă! Eu sunt mic!”** - suport informațional de masă adresat părinților și persoanelor responsabile de educarea copiilor până la vârsta de 6 ani, tiraj - 1 500 exemplare

Pentru Profesioniști

- **Cum să ajutăm copii de abuzul sexual?** - Ghidul adresat profesioniștilor include informații utile privind acordarea primului ajutor în cazul unui abuz sexual asupra copilului, tiraj - 5000 exemplare
- **Copilul victimă a abuzului sexual: intervenții multidisciplinare** - Broșură pentru specialiști în care sunt expuse 6 cazuri de succes din experiența Centrului „AMICUL”, tiraj - 6000 exemplare
- **Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului** – Comentariu general nr.13 (2011), Articolul 19: Dreptul copilului de a fi liber de orice formă de violență, tiraj - 300 exemplare
- **Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului** – Comentariu general nr.8 (2006), Dreptul copilului la protecție de pedeapsa corporală și alte forme crude sau degradante de pedeapsă, tiraj - 300 exemplare

PROGRAMUL SENSIBILIZARE

Campaniile sociale au menirea să ajute autoritățile statului, dar și oamenii de rând, să înțeleagă că ei sunt în stare să oprească abuzul față de copii.

Un mediu respectuos, care să susțină creșterea copiilor fără violență, sprijină dezvoltarea personalităților lor individuale și încurajează dezvoltarea unor cetățeni responsabili social. Studiile arată că acei copii care nu au fost supuși violenței și care au avut parte de o dezvoltare sănătoasă este mai puțin probabil să se comporte violent, atât în copilărie, cât și atunci când devin adulți. *Convenția ONU cu Privire la Drepturile Copilului, Comentariu general nr. 13 (2011)*

Încercăm să trezim bunul simț al fiecărui om pentru a acționa și a opri abuzul față de copii. Protecția copilului este responsabilitatea fiecăruia dintre noi.

Scopul programului

Sensibilizarea părinților, profesioniștilor, factorilor de decizie cu privire la combaterea și prevenirea fenomenului abuzului, neglijării și exploatării copilului în societate.

Obiective pentru anul 2012:

1. Advocacy pentru promovarea instrucțiunii privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru monitorizarea și asistența copiilor victime și potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului;
2. Advocacy pentru dezvoltarea sistemului de justiție prietenos copilului victimă/martor al infracțiunilor;
3. Sensibilizarea părinților/ îngrijitorilor/ specialiștilor responsabili de educația și protecția copilului, privind prevenirea abuzului fizic al copiilor, inclusiv privind educația timpurie a copilului fără aplicarea pedepsei corporale.

Beneficiari:

Părinți/îngrijitori, copii, profesioniști responsabili de protecția copilului, reprezentanți ai organelor de urmărire penală și de drept, factori de decizie.

Finanțatori:

- OAK Foundation
- Nobody's Children Foundation
- FHI 360/USAID
- Fundația Felicia
- Ambasada SUA în R. Moldova

Rezultatele programului:

- **Mecanismul intersectorial de cooperare** pentru monitorizarea și asistența copiilor victime și potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului a fost pilotat cu succes în 10 localități ale raioanelor Orhei și Leova;
- **Implementarea campaniilor sociale** privind combaterea violenței asupra copiilor au contribuit în mare măsură la schimbarea atitudinilor părinților privind metodele de disciplinare a copiilor, în special a celor cu vârsta cuprinsă între 0-6ani;
- Actorii cheie implicați în sistemul de justiție au identificat **prioritățile de dezvoltare a procedurilor legale prietenoase copiilor**, asumându-și un rol activ în promovarea acestora.

Dezvoltarea mecanismului intersectorial de cooperare privind monitorizarea și asistența copiilor victime și potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului

Activitățile de dezvoltare a mecanismului s-au realizat în baza *Memorandumului de colaborare privind pilotarea și promovarea mecanismului intersectorial de monitorizare, prevenire și asistență a copiilor expuși abuzului, neglijării, exploatării și a celor în situații de risc* semnat în 2011 de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, Consiliile raionale Orhei și Leova, CNPAC și CIDDC.

Primul draft al proiectului instrucțiunii a fost prezentat și consultat în cadrul atelierului național „*Consultarea proiectului Instrucțiunii privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului*” la care au participat reprezentanți ai ministerelor de resort, organizațiilor internaționale, mediului academic, societății civile, precum și reprezentanți ai structurilor responsabile de protecția copilului din raioanele Orhei, Leova, Ungheni, Călărași și Fălești.

În perioada iunie-decembrie 2012, mecanismul a fost pilotat în 10 localități ale raioanelor Leova și Orhei în baza deciziei Comitetului de Conducere a proiectelor în domeniul protecției copilului al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei și a deciziilor Consiliului raional Leova (*nr. 3/27 din 22 mai 2012*) și Consiliului raional Orhei (*nr. 3.6 din 17.05.2012*).

În perioada noiembrie-decembrie 2012, în parteneriat cu Ministerele de resort au fost realizate ateliere de consultare sectorială (educație, sănătate, ordine publică, asistență socială, autorități tutelare) în cadrul cărora au fost discutate realizările, precum și provocările identificate în cadrul procesului de pilotare, care au fost luate în considerație la definitivarea documentului în vederea extinderii acestuia la nivel național.

Îmbunătățirea cadrului legislativ privind asigurarea protecției copiilor-victime ale abuzului în contextul sistemului de justiție

„Protecția copilului victimă/martor al violenței în cadrul sistemului de justiție”

La data de 29 mai 2012, Parlamentul Republicii Moldova în parteneriat cu Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii a organizat în incinta Palatului Republicii masa rotundă cu tema: „Protecția copilului victimă/martor al violenței în cadrul sistemului de justiție”.

Scopul activității a fost cel de punere în discuție a aspectelor legale, precum și rolul politicilor sociale în asigurarea protecției copiilor victime/martori ai violenței în sistemul de justiție, prin prisma standardelor internaționale.

Evenimentul a reunit într-o discuție eficientă membrii Comisiilor parlamentare, reprezentanți ai ministerelor de resort, Procuraturii generale, Consiliului Superior al Magistraturii, organizațiile internaționale și reprezentanții societății civile; reprezentanți ai judecătoriei și procuraturii din raioanele Leova, Orhei, Căușeni, Ungheni și orașul Bălți. În total au fost prezenți 47 de participanți.

Recomandări:

Dezvoltarea cadrului legal în vederea reglementării clare a participării specialistului psiholog la audierea copilului martor sau parte vătămată.

Dezvoltarea serviciilor de informare și suport pentru copiii care intră în contact cu sistemul de justiție.

Consolidarea parteneriatelor între organele de urmărire penală, judecătorii și serviciile de suport și protecție a copiilor victime și martori.

Crearea camerelor specializate de audiere a copiilor în afara sediilor organelor de urmărire penală și de drept.

Crearea cadrului adecvat pentru asigurarea instruirii obligatorii a profesioniștilor.

Campania „Copilărie fără violență” (raioanele Leova și Orhei)

- Campania „Copilărie fără violență” a fost reluată și implementată în perioada februarie – martie 2012 în 10 localități din raioanele Leova și Orhei. O activitate din cadrul campaniei a fost prezentarea spectacolului „Casa M”, care are drept scop sensibilizarea publicului față de problema violenței în societate.

La spectacol au participat cca. **1500 locuitori** ai celor 10 localități participante în cadrul proiectului „Liber, puternic și protejat - spre un sistem mai bun de protecție a copilului în Moldova”.

„Casa M” este un spectacol-document despre violența în familie, prezentând viața unor femei și copii din Republica Moldova. Personajele sunt reale, iar afirmațiile lor sunt într-un totu așa cum au fost spuse sau scrise. Spectacolul a fost prezentat în anul 2011 la prestigiosul festival „Edinburgh Fringe Festival” din Anglia, fiind nominalizat la premiul „Libertatea de expresie”. Spectacolul „Casa M” este o piesă realizată de Centrul de Arte Coliseum.

Campania socială „Protejează-mă! Eu sunt mic!”

- Campania „**Protejează-mă! Eu sunt mic!**” este o campanie regională (*Protect me! I am small!*) inițiată de Fundația „Nobody’s Children”, Polonia, în anul 2009. Campania a fost lansată în Republica Moldova la 4 noiembrie 2012. Scopul acestei campanii este sensibilizarea și conștientizarea opiniei publice, mai ales a părinților și a specialiștilor din sistemul de protecție și educare a copiilor în vederea eliminării pedepsei corporale și tratamentului umilitor aplicate celor mici.

Lansarea campaniei a avut loc printr-un eveniment dedicat copiilor și părinților, desfășurat în incinta Centrului comercial “Shopping MallDova”. Manifestarea a fost organizată în colaborare cu Fundația FELICIA, la care au participat sute de părinți și copii, dar și specialiști din domeniu.

Campania și-a luat startul printr-un flashmob de sensibilizare “Fără vârguțe și pălmuțe” adresat părinților și bunicilor, prezentat de un grup de copii cu vârsta cuprinsă până la 6 ani.

Evenimentul a fost moderat de 2 copii, iar cu mesaje pentru părinți au venit Georgeta Voinovan, interpretă, Nona Marian, interpretă, Iulian Filip, poet al copiilor.

Campania a fost mediatizată timp de 2 luni prin diverse instrumente și canale de promovare a mesajelor și materialelor.

Conform studiului de cercetare a impactului campaniei **45,3%** din respondenți au auzit despre această campanie, *dintre care 36,1% din respondenți au văzut spoturile campaniei la TV sau pe internet, 7,2% au auzit spotul la radio, 4,5% au văzut pliant sau broșură, 3,5% au văzut un poster.*

Populația țării consideră asemenea campanii utile pentru Republica Moldova, astfel **81,6%** din respondenți au menționat campaniile **necesare**.

19 Days Campaign

19 Days of Activism Prevention abuse and violence against Children/Youth

(1-19 november 2012)

Campania « **19 Days of Activism** » este o inițiativă lansată în anul 2011 de către „Fondation Sommet Mondial des Femmes – WWSF” și alte organizații internaționale partenere. În cadrul celor 19 zile de activism, în diferite țări, se desfășoară activități de informare, prevenire, sensibilizare a populației privind fenomenul abuzului asupra copiilor și tinerilor. Coaliția stabilește, anual, diverse teme de discuție pornind de la 19 tipuri de abuz, inserate în strategia campaniei.

Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii, în fiecare an, este organizație participantă în cadrul Campaniei internaționale “**19 Days of Activism Prevention abuse and violence against Children/Youth**”. În anul 2012, am promovat mesajul campaniei privind violența și abuzul împotriva copiilor prin activități de informare și sensibilizare a populației Republicii Moldova.

În perioada 1-19 noiembrie, CNPAC:

- a promovat bannerul campaniei prin mijloacele online, rețelele de socializare CNPAC, site-urile: www.cnpac.org.md, www.amicel.cnpac.org.md;
- a mediatizat tematica abuzului față de copii la emisiunile radiofonice: „Ora Copiilor”, „Radio Magazin”, Radio Moldova TRM;
- a distribuit prin școli, licee, grădinițe materiale informaționale (postere, pliante, broșuri);
- a publicat articole privind violența și abuzul asupra copiilor pe site-ul centrului de resurse online www.amicel.cnpac.org.md.

Pe parcursul anului 2012, am contribuit prin diverse activități și apariții media la informarea publicului privind fenomenul abuzului asupra copiilor.

▪ Participări media

Tematica violenței asupra copiilor trezește interes deosebit pentru mass-media, în dorința de a mediatiza un caz ori de a preveni acest fenomen. Specialiștii CNPAC sunt solicitați de mass-media pentru a comenta un caz de abuz, pentru a participa la diferite emisiuni radio și TV privind fenomenul violenței asupra copiilor, pentru a discuta diverse aspecte de prevenire a abuzului în cadrul campaniilor sociale desfășurate pe parcursul anului.

Astfel, CNPAC în anul 2012 s-a bucurat de mediatizare:

- **32 articole** în presa scrisă și online
- **9 emisiuni**/reportaje radiofonice
- **16 emisiuni**/reportaje TV

Campaniile sociale desfășurate de CNPAC pe parcursul anului 2012 au fost însoțite de **2 spoturi video**, **2 spoturi audio** și o piesă muzicală (**imnul campaniei**).

Spoturile au fost difuzate de către **6 canale TV** naționale/regionale și **6 posturi radio**.

▪ Participări evenimente media

Interacțiunea cu publicul este cea mai sigură cale de a transmite direct informația /publicațiile elaborate cu scopul de a preveni violența asupra copiilor.

Pe parcursul anului 2012, CNPAC a participat la 2 evenimente media de mare amploare:

- **Expoziția: „Mass-media și drepturile copiilor”**
- **Târgul ONG-urilor 2012**

În cadrul evenimentelor au fost distribuite circa **2000** broșuri și ghiduri pentru părinți/copii/profioniști, **1000** postere și leaflete elaborate în cadrul campaniilor sociale.

▪ Comunicarea online

Activitățile CNPAC și evenimentele în domeniu au fost mediatizate pe site-ul organizației www.cnpac.org.md. De asemenea, informații despre activitatea centrului au fost permanent plasate pe **pagina Facebook**, care în anul 2012 a adunat 280 de fani, iar cea mai populară postare a atins 4610 vizualizări. Materialele video sunt plasate cu regularitate pe canalul **Youtube** și pe contul **Twitter**.

PROGRAMUL INSTRUIRE

Măsurile educaționale trebuie să abordeze atitudinile, tradițiile, obiceiurile și practicile comportamentale care acceptă și promovează violența împotriva copiilor. Ele trebuie să sprijine abilitățile și participarea, cunoștințele de viață ale copiilor și să îmbunătățească aptitudinile îngrijitorilor și cele ale specialiștilor aflați în contact cu copii.

Convenția ONU cu Privire la Drepturile Copilului, Comentariu general nr. 13 (2011)

În cadrul programului, CNPAC desfășoară diverse activități de instruire orientate spre formarea profesională specifică și continuă a specialiștilor care lucrează în domeniul protecției copiilor: *pedagogi, psihologi, asistenți sociali, lucrători medicali, juriști, judecători, polițiști.*

Scopul programului:

Dezvoltarea capacității specialiștilor abilitați cu protecția copilului în domeniul prevenirii violenței față de copii și abordării multidisciplinare a cazurilor de abuz și neglijare, exploatare și trafic al copiilor.

Obiective stabilite pentru anul 2012:

1. Consolidarea capacităților psihologilor în domeniul asistenței cazurilor de abuz al copiilor;
2. Instruirea membrilor Echipelor multidisciplinare din 10 localități ale raioanelor Leova și Orhei în domeniul prevenirii violenței față de copii și intervenției la cazurile de abuz al copiilor;
3. Dezvoltarea capacității reprezentanților organelor de urmărire penală și de drept în domeniul audierii legale a copiilor victime /martori ai infracțiunilor.

Beneficiari:

Psihologi (școlari, de la diverse instituții de stat/servicii de protecție a copilului, ONG-uri care oferă servicii); primari, asistenți sociali, pedagogi, polițiști, medici.

Finanțatori:

- OAK Foundation
- Nobody's Children Foundation
- World Childhood Foundation

Rezultatele programului:

- **325 profesioniști** (psihologi, pedagogi, ofițeri de urmărire penală, procurori, judecători) instruiți în domeniul prevenirii și asistenței cazurilor de abuz față de copii au capacitate sporită de identificare și intervenție specifică.

Consolidarea capacităților psihologilor

- **Supervizări pentru psihologi.** Supervizare internațională pentru psihologi *"Instrumente terapeutice și aspecte importante în tratamentul copiilor și adolescenților abuzați sexual"*. Atelierul a fost moderat de expertul internațional *Bengt Soderstrom* din Suedia. Atelier de supervizare pentru psihologi *"Asistența psihologică în criză a copiilor victime ale abuzului sexual"*. Au participat **47 psihologi** din cadrul Direcțiilor municipale pentru protecția drepturilor copilului, dar și psihologi din centre de plasament și asistența copiilor în situații de criză;
- **14 psihologi** din cadrul DMPDC și psihologi din cadrul centrelor de plasament au fost instruiți în cadrul a 4 ateliere practice privind dezvoltarea și consolidarea capacităților psihologilor care activează în cadrul instituțiilor responsabile de protecția copilului;
- **20 cadre didactice** (profesori și psihologi școlari) din raioanele Leova și Orhei au participat la instruirea *„Aspecte psiho-pedagogice în lucru cu părinții hiperprotectivi, părinți distanți și părinți la distanță.”*

Instruirea Echipelor multidisciplinare

- **115 vizite de supervizare** în 10 localități pilot, cu efectuarea a **368 de ședințe** de consultanță cu **79 profesioniști** (12 - autoritatea tutelară; 23 - asistenți sociali; 19 - inspectori de poliție; 10 - lucrători medicali; 13 - profesori).
- **99 profesioniști** din raioanele Leova și Orhei au fost instruiți în scopul de a aplica *Instrucțiunea privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului.*

Prevenirea revictimizării copiilor victime ai abuzului

- **Supervizare pentru procurori** - *„Oportunități și dificultăți în experiența de audiere legală a copiilor victime-martori ai infracțiunilor”*. Au participat **19 procurori** din cadrul procuraturilor raionale și municipale.
- **47 de profesioniști** (judecători și ofițeri de urmărire penală) au participat la traininguri organizate cu scopul consolidării capacităților de lucru în procesul de audiere legală a copiilor victime/martori ai abuzului, familiarizării acestora cu particularitățile psihologice și cu impactul traumei asupra depunerii mărturiilor în instanță.

„Aceste instruiți sunt foarte utile și necesare, deoarece ne permit formarea noilor practici. Am aflat multe informații noi, unele tehnici și instrumente (psihologice) care nu le cunoșteam din practică, dar care sunt importante, personal, am găsit răspuns la multe întrebări. Eu, și până acum aveam o abordare deosebită față de aceste cazuri, după instruire, am înțeles, însă, că trebuie să mă implic mai activ și mai minuțios în pregătirea bazei”

Procuror, sect. Centru, mun. Chișinău.

PROGRAMUL ASISTENȚĂ

Reabilitarea este un pas important și indispensabil în cazul unui copil abuzat. Asistența multidisciplinară acordată copilului-victimă a abuzului reprezintă o nouă șansă pentru el.

Serviciile oferite de CNPAC includ intervenții multidisciplinare pe toate ariile problematice (*social, psihologic, legal*) ele fiind o verigă a circuitului integrat de asistență a copilului abuzat.

Scopul programului:

Asistența multidisciplinară a copiilor victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului prin asigurarea accesului la servicii de asistență specializată în cadrul Centrului de asistență psihosocială a copilului și familiei „AMICUL”, precum și prin eficientizarea intervențiilor echipelor multidisciplinare la nivel local.

Obiective stabilite pentru anul 2012:

1. Oferirea serviciilor specializate (*sociale, psihologice, juridice*) copiilor victime ale violenței în cadrul Centrului „AMICUL”;
2. Prevenirea revictimizării copiilor victime/martori ai infracțiunilor în cadrul procedurilor legale;
3. Pilotarea mecanismului intersectorial de cooperare pentru asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului în 10 localități din raioanele Orhei și Leova.

Beneficiari:

Copiii victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului; familiile acestora; reprezentanții organelor de urmărire penală și de drept.

Finanțatori/Parteneri:

- World Childhood Foundation
- Direcția Municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului Chișinău
- Fundația OAK
- APL Orhei și APL Leova
- UNICEF
- CIDDC

Rezultatele programului:

- **567 copii** au beneficiat de servicii specializate, dintre care **245 copii** înregistrați în 2012;
- A fost prevenită victimizarea repetată în cazul a **128 copii victime/martori ai infracțiunilor** asistați în cadrul procedurilor legale;
- A fost eficientizată activitatea echipelor multidisciplinare din 10 localități ale raioanelor Leova și Orhei care au asistat **131 copii victime** ale abuzului în rezultatul evaluării a **158 cazuri** potențiale de abuz identificate.

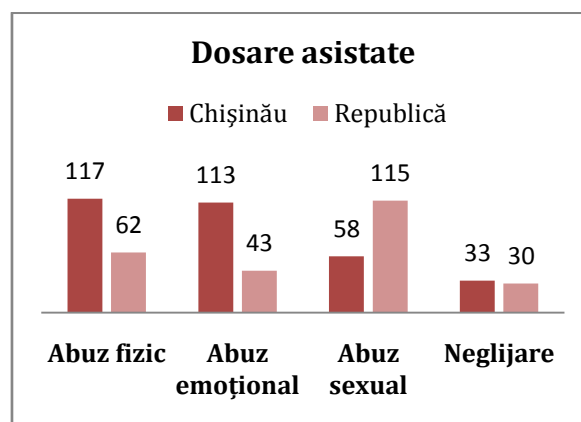
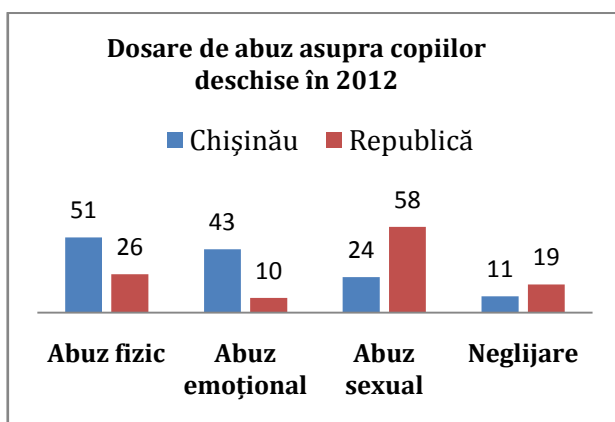
Asistența în cadrul centrului „AMICUL”

Centrul de asistență psihosocială a copilului și familiei AMICUL – serviciu specializat pentru asistența copiilor victime ale abuzului, prestat în parteneriat cu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului a Consiliului Municipal Chișinău (în baza memorandumului nr. 61/01-706 din 23 august 2007, a deciziei Consiliului Municipal Chișinău nr.5/7 din 25 martie 2008 și a Regulilor comune de intervenție la cazurile de abuz, neglijare și exploatare a copiilor actualizate prin ordinul DMPDC nr. 2 din 04.01.2012).

Activități realizate:

- **406 sesizări** privind cazuri suspecte de abuz asupra copiilor au fost recepționate și evaluate;
- **571 copii victime** ale diverselor forme de abuz, dintre care **245** înregistrați în anul 2012 au fost asistați – social, psihologic și juridic

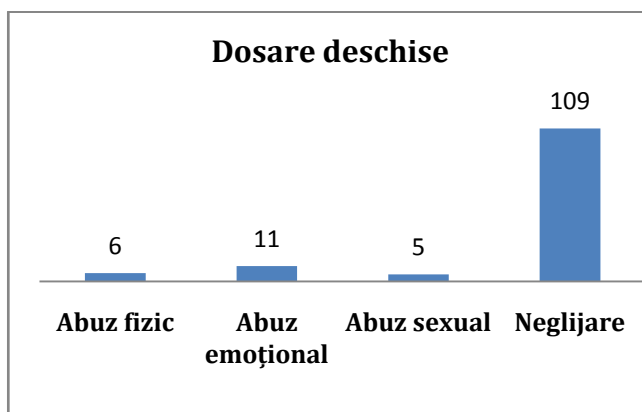
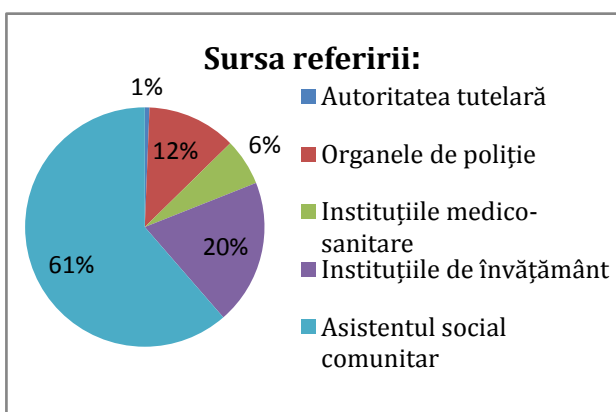
- În parteneriat cu autoritățile tutelare a fost asigurată aplicarea măsurilor urgente de protecție pentru **31 copii** aflați în pericol iminent pentru viața și sănătatea acestora:
 - 25 copii scoși din mediul familial abuziv și plasați în spații protectoare (familia extinsă, servicii de plasament de tip familial);
 - 6 copii protejați prin aplicarea ordonanței de protecție.
- **78 copii** au fost asistați în cadrul procedurilor legale în vederea asigurării justiției prietenoase pentru aceștia (*pregătirea copiilor pentru participarea la procedurile menționate, suport în cadrul audierii legale; participarea la alte acțiuni procedurale*);
- **73 rapoarte de evaluare psihologică** au fost elaborate la solicitarea organelor de urmărire penală și de drept, precum și a autorităților tutelare.

Pilotarea mecanismului intersectorial de cooperare pentru asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului

Pilotarea Instrucțiunii privind mecanismul intersectorial de cooperare privind monitorizarea și asistența copiilor victime și potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului s-a realizat în perioada iulie-decembrie 2012 în 10 localități din r-le Orhei (or. Orhei, s. Biești, s. Ciocâlteni, s. Puținței, s. Susleni) și Leova (or. Leova, or. Iargara, s. Borogani, s. Filipeni, s. Tomai).

Activități realizate:

Membrii echipelor multidisciplinare din localitățile-pilot au înregistrat/referit **158** de sesizări privind cazuri suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copiilor, evidența cărora a fost realizată de unitățile de asistență socială. În rezultatul evaluării inițiale a acestora au fost deschise 131 dosare de asistență a copiilor victime și a familiilor acestora.

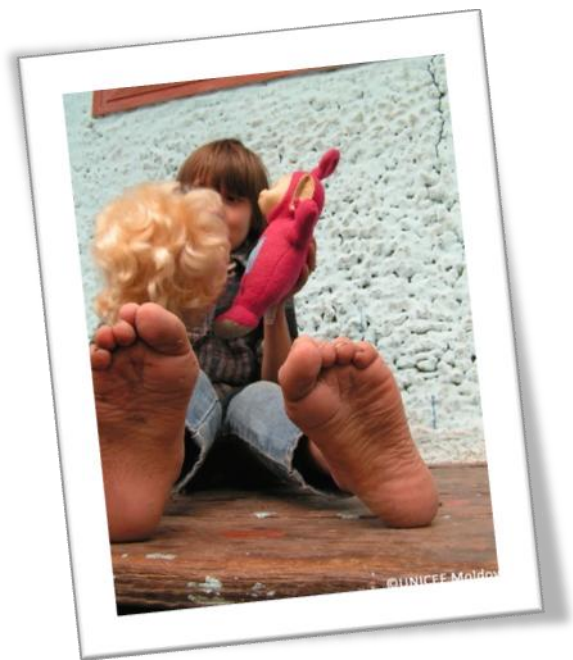
Autoritățile tutelare de nivelul I au asigurat spațiu protector pentru 18 copii victime ai abuzului prin aplicarea diverselor forme de protecție.

Supraviețuire prin învingere

Istoria Alinei

Alina, o adolescentă de 13 ani, ar da orice să poată șterge din memorie anii pe care i-a petrecut în casa părintească. Tatăl a început să o molesteze când avea șase ani, iar ceva mai târziu – a violat-o. Ca și cum nu era de ajuns, bătăile și înjuriile făceau parte din regimul zilnic al familiei lor, mai ales când bărbatul se îmbăta. Atunci nu mai conta în cine lovește – în soție sau în cei doi copii. Fata povestește că ori de câte ori chemau poliția și tatăl era luat de acasă, nu dura mai mult de 3-4 ore până revenea.

Atunci când traiul devenea insuportabil, mama își lua copiii de mână și mergeau, uneori pe jos, la un centru de plasament. Trăiau acolo un timp, după care se întorceau acasă și coșmarul începea din nou. Din cauza multiplelor lovituri pe care le-a suportat din partea bărbatului, mama Alinei a ajuns de două ori pe

masa de operații. În pofida unor intervenții extrem de complicate la creier nu și-a mai revenit complet niciodată, suferind restul vieții de pe urma unei dereglări psihice.

Astfel, femeia nu era în stare să observe ce se întâmplă între tată și fiică și nu a putut să-și ajute copilul. Când fata credea că nu mai are scăpare, le-a venit în vizită o mătușă de peste hotare, căreia a decis să-i destăinuie coșmarul pe care-l trăia zilnic. Însăpământată de cele auzite, femeia a depus o cerere la poliție raportând abuzul sexual comis asupra copilului.

Polițistul care a examinat cererea a pus la îndoială declarațiile copilului, fapt care a admis comiterea mai multor greșeli de procedură legală și, nu în ultimul rând, punerea în pericol a vieții celor din jur. Între timp, tatăl aflând că ar putea avea problema cu poliția, a dus copilul la un medic ginecolog de la care a obținut un certificat percum că fata era virgină.

Intervenția „AMICUL”

Cazul Alinei a ajuns în vizorul specialiștilor la sesizarea Direcției pentru protecția copilului dintr-un sector din Chișinău.

Potrivit avocatului, în acest dosar din start au fost admise greșeli de procedură. În loc să intenteze dosar penal după ce au primit sesizarea despre o crimă atât de gravă și să rețină imediat abuzatorul pentru a asigura protecția copilului, poliția a început să efectueze niște cercetări preliminare (explicații de la vecini, de la alți martori) care, ulterior, au fost inutile, neavând statut de probe în dosar. Alina, timp de două săptămâni, cât a durat procedura, a fost nevoită să locuiască sub același acoperiș cu abuzatorul. Acesta intimida copilul și membrii familiei, cerându-le să-și retragă acuzațiile.

Prima acțiune întreprinsă după înregistrarea cazului la „Amicul” a fost efectuarea expertizei medico-legale, care a arătat clar că adolescența fusese violată. Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului din Chișinău i-a asigurat fetei spațiu protector la un centru de plasament.

Psihologii de la CNPAC, dar și specialiștii centrului de plasament au fost alături de Alina, oferindu-i tot suportul și reabilitarea de care avea nevoie. Ulterior, în instanță a fost prezentat și un raport de evaluare psihologică în care s-a constatat consecințele abuzului grav pe care l-a suportat adolescența.

Cazul a fost numit spre examinare unui complet din trei judecători. Intervenția promptă a avocatului angajat pentru a apăra interesele copilului a făcut ca fetița să nu fie audiată în instanța de judecată, motivându-și solicitarea prin faptul că audierea față în față cu abuzatorul ar fi o procedură extrem de traumatizantă pentru copil.

LEGEA SPUNE:

Art. 369 din Codul de Procedură Penală admite că apărătorii pot solicita condiții speciale de audiere a unui copil care implică audierea într-un alt sediu decât cel al instanței de judecată pentru a evita revictimizarea acestuia.

Întregul complet de judecată a fost de acord să se deplaseze la Centrul „Amicul”, unde există o cameră special amenajată pentru audierea copiilor - victime sau martori. Datorită condițiilor prietenoase și a tehnologiilor adecvate cu care este dotată această cameră, Alina a relatat în timpul audierii toate detaliile coșmarului prin care a trecut.

Surpriza neplăcută a venit în instanța de judecată când părțile au avut posibilitatea de a veni cu probe suplimentare. Avocatul învinutului a insistat ca probă suplimentară să fie certificatul medicului ginecolog care, după cum am mai spus, i-ar fi făcut Alinei un control. Invitat în proces, doctorul a confirmat că examenul medical pe care l-a realizat a demonstrat că fata era virgină. Însă, după ce au fost expuse concluziile expertizei medico-legale, s-a arătat surprins și, după o mică ezitare, a recunoscut că concluziile experților sunt prioritare concluziei sale. Avocatul învinutului a insistat, totuși, să fie realizată încă o expertiză medico-legală, Alina fiind nevoită să suporte încă o dată această experiență traumatizantă. Până în prezent nici procuratura, nici instanțele de drept nu au reacționat privind atragerea la răspundere penală a medicului care a eliberat certificatul fals.

Pedeapsă

Rezultatele celei de-a doua expertize și probele aduse în instanță au constituit temei pentru condamnarea bărbatului la 18 ani de închisoare. Acționând în interesele copilului, avocatul a cerut prejudiciu moral pentru fetiță și instanța a dispus încasarea de la condamnat a 50 000 de lei.

Mama Alinei așa și nu a ajuns la finalul acestui proces. Ea s-a stins din viață la nici 30 de ani împliniți. Alina și fratele său locuiesc acum într-o casă de copii de tip familie. În această casă primitoare, copiii au învățat ce înseamnă o familie adevărată, care îți este alături la bine și la rău, o familie pe care te poți baza oricând.

Acest studiu de caz este preluat din broșura „Copilul victimă a abuzului sexual: intervenții multidisciplinare” elaborată de Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (www.cnpac.org.md).

FINANȚATORI:

PARTENERI MEDIA:

PARTENERI NONGUVERNAMENTALI

PARTENERI COMERCIALI:

PARTENERI GUVERNAMENTALI:

Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, Centrul de Combatere a Traficului de Persoane, Consiliul Superior al Magistraturii, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului din Chișinău, Comitetul Național pentru Combaterea Traficului de Ființe Umane, Primăria mun. Chișinău, Consiliul Raional Leova, Consiliul Raional Orhei

Consiliu coordonator:

Iosif Moldovanu
Efrosinia Haheu-Munteanu
Angelina Zaporojan-Pârgari

Președinte:

Daniela Sîmboteanu

Coordonatori:

Angela Stefanco
Adelina Sochircă

Centrul Amicul:

Manager:

Rodica Corețchi-Mocanu

Tatiana Baci, *psiholog*
Viorica Adăscăliță, *psiholog*
Oxana Șevenco, *psiholog*
Angela Beșliu, *psiholog*
Veronica Proțic, *asistent social*
Ecaterina Martînov, *asistent social*
Dina Zaharia, *asistent social*
Nadejda Grădinaru, *asistent social*
Diana Țeberneac, *jurist*

Asistenți de proiecte:

Ecaterina Rusu
Cristina Grigoreanu

Contabil:

Carolina Pădure

Șofer:

Ion Danalachi,

Consultanți/experti:

Ecaterina Stasii
Valentina Prițcan
Cristina Filat
Tatiana Catană
Cezar Gavriliuc
Laurenția Filipschi
Daniela Platon
Natalia Porubin
Cornelia Cozonac

Anexa 1. Distribuirea și promovarea Campaniei “Protejează-mă! Eu sunt mic” prin intermediul rețelei de restaurante „Andy’s Pizza”

Anexa 2. Distribuirea și promovarea Campaniei “Protejează-mă! Eu sunt mic” prin intermediul rețelei de farmacii „FELICIA”

Anexa 3. Distribuirea și promovarea Campaniei “Protejează-mă! Eu sunt mic” prin intermediul Ziarului de Gardă

Anexa 4. Distribuirea și promovarea Campaniei "Protejează-mă! Eu sunt mic" prin intermediul Revistei „Felicia”

FELICIA NOUȚĂȚI

fundatia FELICIA
la prima sa campanie socială

În spiritul său corporativ deosebit, prima rețea de farmacii din țară a inaugurat în toamna lui 2012 Fundația „Felicia”, ce are drept scop promovarea modului sănătos de viață și susținerea programelor educaționale în diverse domenii. O inițiativă binevenită, prin intermediul căreia „Felicia” își propune să contribuie la schimbarea atitudinii față de modul de viață, alimentație și activitate fizică, psihologie și educație. Lucia Berdos, președinta Fundației „Felicia” ne oferă mai multe detalii.

Doamna Berdos, când amme a apărut ideea creării unei astfel de Fundații?
Este o idee mai veche a familiei noastre, am purtat-o în gând câțiva ani, mai ales că în ultima perioadă la „Felicia” au tot parvenut diferite solicitări de a participa în diverse proiecte sociale. Nu în ultimul rând, ne-am dorit să marșăm aniversarea celor 13 ani ai Companiei printr-un gest care ar vorbi despre responsabilitatea socială a unei companii private. Ideea de bază a Fundației este de a participa la viața societății noastre, de a sprijini și de a deslușa anumite acțiuni filantropice, de a susține și promova modul sănătos de viață, alimentația echilibrată, sportul, cultura odihnei, relațiile armonioase în familie și cu cei apropiați.

Nu o dată am remarcat că este foarte greu să-i convingi pe moldoveni să facă sport și să rămână la școală. Credeți că va fi mai ușor prin intermediul...

Protejează-mă! Eu sunt mic!

În noiembrie curent, Centrul Național de Prevenire a Abuzului Față de Copii (CNPAC) împreună cu Fundația „Felicia” și Fundația „Nobody's Children” din Polonia au desfășurat Campania națională privind educația timpurie a copiilor „Protejează-mă! Eu sunt mic!”. Campania a avut drept scop sensibilizarea opiniei publice, și mai ales a părinților și specialiștilor din sistemul de protecție și educare a copiilor în vederea eliminării pedepsei corporale și tratamentul umitorilor aplicate celor mici. Datele statistice arată că la vârsta de 6-7 ani, 57% dintre copiii sunt supuși bătăii cu formă de disciplinare. Daniela Sâmboteanu, președinta CNPAC, ne spune despre ce trebuie să facă părinții pentru a avea o relație armonioasă cu copiii lor.

Dragă Daniela, nu vom reuși aici celebra zicală despre bătăie, dar statisticile din Moldova nu sunt tocmai cele mai bune...
Da, circa 41% dintre părinții copiilor de 0-6 ani își pedepsesc copiii bătându-i. Bătăia mai reprezintă încă o formă de disciplinare. Copiii de această vârstă sunt cei mai vulnerabili și depind total de părinții sau de persoanele care îi îngrijesc. Or, această perioadă este o etapă foarte importantă pentru dezvoltarea copilului și de aceea trebuie să se acorde atenția respectivă. De aceea, am lansat împreună cu Fundația „Felicia” această campanie, pentru a sensibiliza părinții, educatorii și de a elimina pedapsa corporală din educația copiilor.

Ce anume v-ați propus să atingeți prin intermediul Campaniei?
Să informăm părinții despre metodele de educare a copiilor fără palme și violență și să-i implicăm mai mult în educația timpurie a lor, să prevenim abuzurile asupra copiilor mici și să dezvoltăm atitudinile de creștere și educare a copiilor mici într-un mediu liniștit, pozitiv și cu multă dragoste părintească. De asemenea, ne dorim să reducem gradul de toleranță în societate privind pedepsele violente și abuzul asupra copiilor.

Prin ce se explică neînțelegerile dintre părinți și copii?
Părinții trebuie să înțeleagă înainte...

De ceo, sperăm, prin intermediul Fundației, să ne aducem aportul la promovarea acestor valori.

Ce alte valori împărtășește Fundația „Felicia”?
Designul, este vorba de griji, implicare, respect și responsabilitate. Valori absolute valabile pentru o companie precum este „Felicia”.

Acum câteva săptămâni, Fundația „Felicia” a susținut Campania „Protejează-mă! Eu sunt mic!” desfășurată de Centrul Național de Prevenire a Abuzului Față de Copii. Ce emoții ați trăit la prima experiență în calitate de președintă a Fundației?
Bucuria de a vedea chipurile frumoase ale copiilor și părinților lor. Responsabilitatea de a transmite un mesaj important – că majoritatea neînțelegerilor cu copiii pot fi evitate, dacă părinții ar înțelege motivele comportamentului copilului. Și doar prin dialog și respect poți obține o relație pozitivă și armonioasă. Sunt și eu mamă a trei copii și m-am străduit să devin prietenă cu copiii mei, ascultându-le păreri și comunicând cu ei în ambele direcții. Susținerea acestei campanii este un prim pas în activitatea Fundației „Felicia” și sperăm să inițiem și să implementăm multe alte proiecte frumoase și sănătoase.

5 DECEMBRIE 2012

Anexa 5. Promovarea Campaniei „Protejează-mă! Eu sunt mic!” prin intermediul Emisiunii „Sare și Piper” (Jurnal TV). Invitați: **Daniela Sîmboteanu**, președinte CNPAC, **Georgeta Voinovan**, autoarea imnului Campaniei, împreună cu cei 2 copii mai mici.

Anexa 6. Promovarea Campaniei „Protejează-mă! Eu sunt mic!” prin intermediul Emisiunii „O seară în familie” (Moldova 1 TV). Invitați: **Daniela Sîmboteanu** (președinte CNPAC), împreună cu fiica **Cătălina, Lucia Berdos** (Fundația Felicia), **Ion Anton** (redactor-șef, Revista „Florile Dalbe”), **Costi Burlacu și Corina Țepeș** (interpreți) , împreună cu fetița lor **Smaranda**

Anexa 7. Evenimentul de lansare a Campaniei „Protejează-mă! Eu sunt mic”

Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (CNPAC)
or. Chișinău
str. Calea Ieșilor 61/2
022 75 88 06, ajutauncopil@cnpac.org.md

www.cnpac.org.md